

EN NY KULTUR

DE KUNSTFAGLIGE RÅDS
EVALUERING
2020

Kunstrådet
Billedkunstudvalget
Musikudvalget

BAGGRUND

Aarhus Kommunes kunstfaglige råd har siden 2002 gennemført kunstfaglige evalueringer af udvalgte kulturinstitutioner i kommunen. De siddende kunstfaglige råd har, i modsætning til tidligere, gennemført en udvidet evaluering, der endvidere omfatter byens frie kunstnere samt de kunstfaglige centre mhp. at se på byens kunstneriske miljøer som en helhed.

Med udgangspunkt i Kulturpolitikken 2017-2020 er det evalueringens formål at pege på, hvordan kulturpolitikens ambition om at fostre, tiltrække, fastholde og udvikle kunstnere, institutioner og kunstmiljøer i Aarhus realiseres.

Evalueringen indgår i grundlaget for de kulturpolitiske prioriteringer og den kommende kulturpolitik, og anvendes af Aarhus Kommune i forbindelse med kontraktforhandlingerne med de enkelte institutioner. Processen er tilrettelagt med inddragelse af de enkelte fagmiljøer og institutioner. De sidstnævnte har bl.a. gennemført selvevalueringer og været i dialog med de kunstfaglige råd. Det er et selvstændigt mål, at evalueringen medvirker til at styrke og videreudvikle byens kulturinstitutioner og miljøer.

Evalueringsarbejdet er gennemført i et ligeværdigt samspil mellem alle medlemmer af Kunstrådet, Billedkunstudvalget og Musikudvalget. Det er således ét samlet ”kunstfagligt råd”, der har udarbejdet evalueringen og står bag indhold, vurderinger og anbefalinger i rapporten.

DE KUNSTFAGLIGE RÅD 2018-2021

Kunstrådet (K)
Billedkunstudvalget (B)
Musikudvalget (M)

Gunvor Ganer Krejberg (formand for K)
Else Ploug Isaksen (K og B)
Mette Dahl Kristensen (K og M)
Kasper Daugaard Poulsen (K)
Thorkild Andreasen*) (K)
Birgitte Ejdrup Kristensen (K)
Katja Bjørn (formand for B)
Ditte Lyngkær Pedersen (B)
Christian Vuust (formand for M)
Niels Christian Linde Simmelsgaard (M)
Mathias Jæger (M)

*) Thorkild Andreasen er i forbindelse med jobskifte pr. 02.01.2020 udtrådt af den generelle evaluering, men har også siden bidraget til det fagspecifikke afsnit om scenekunst.

INDHOLDSFORTEGNELSE

EN NY KULTUR	4
<i>Evalueringens fire parametre</i>	4
EN NY EVALUERINGSMODEL	4
<i>Tematikker på tværs</i>	4
DE FRIE KUNSTNERE	6
INSTITUTIONERNE OG DE FRIE KUNSTNERE	8
INSTITUTIONERNE OG KULTURFORVALTNINGEN	10
DE KUNSTFAGLIGE CENTRE	12
SAMARBEJDER PÅ TVÆRS	14
ANBEFALINGER PÅ TVÆRS	16
FAGSPECIFIKKE UDFORDRINGER	18
<i>Litteratur</i>	18
<i>Musik</i>	20
<i>Scenekunst</i>	22
<i>Billedkunst</i>	24
FAGSPECIFIKKE ANBEFALINGER	28
BILAG	30

EN NY KULTUR

Aarhus Kommunes kunstfaglige råd er som følge af deres tværfaglige sammensætning og rådgivende opgave ift. byrådet placeret i et kulturpolitisk 'centralperspektiv'. Denne unikke position fordrer en ny evalueringsmodel, der anvender det akkumulerede overblik og den samlede viden om enkeltaktører, institutioner, miljøer og kulturer samt det interne samspil imellem disse, som de kunstfaglige råd har oparbejdet på de forskellige kunstområder.

Det foregående Kunstråd udtalte allerede i den seneste evaluering fra 2016:

"Det er indlysende, at de kulturinstitutioner, der i det følgende er evalueret, **kun tegner en del af det samlede billede** af kunst og kultur i Aarhus. Dels er der kun tale om et udvalg af institutioner, og dels har opgaven ikke omfattet hverken de store museer, undervisningsinstitutionerne eller det vidt forgrenede net af mindre kulturaktører, som Aarhus heldigvis er meget rig på."

Denne helhedstænkning afspejles også i Aarhus Kommunes nuværende kulturpolitik fra 2017, der har som mål at:

- styrke byens kultur- og kunstproduktionsmiljøer og fremme kunstnerisk kvalitet, talentudvikling og kulturel mangfoldighed
- satse på byens stærke kulturinstitutioner i samspillet med de kulturelle miljøer og vækstlag

Disse betragtninger kan de siddende kunstfaglige råd kun være enige i. Tiden er moden til en ny type evaluering, der ser på de kunstneriske miljøer i Aarhus som *helhed*, hvis kulturpolitikens ambition om at *fostre, tiltrække, fastholde og udvikle* skal indfries.

EVALUERINGENS FIRE PARAMETRE

De kunstfaglige råd tilslutter sig den nuværende kulturpolitikens fokus og værdsætter dens ambitioner. Omsat i konkrete scenarier forudsætter realiseringen af kulturpolitikken imidlertid:

- at den kunstneriske **fødekæde** er intakt
- at der er eller skabes **blivende miljøer**

- at den kunstfaglige scene besidder **kritisk masse**
- at der er vedvarende **samspil** og **dynamik** mellem de eksisterende **miljøer og institutioner**

Disse fire faktorer betinger hinanden og er samtidig hinandens forudsætning. Man kan således ikke fjerne den ene uden at amputere de andre.

Det er således disse fire parametre, der ligger til grund for denne evaluering, og som miljøer og institutioner beskrives og evalueres ud fra.

EN NY EVALUERINGSMODEL

Som et redskab til at optimere fødekæden og skabe de bedst mulige rammer for kunsten i Aarhus, er der brug for en evalueringsmodel, der i højere grad samtænker miljø, institutioner og forvaltning, og ser på den aarhusianske kunstscene som et hele.

Modsat tidligere evalueringer vil man derfor ikke finde en slavisk gennemgang af kunstinstitutioner i nærværende evaluering, men derimod et samlet billede af den aktuelle situation på området, der kan ligge til grund for arbejdet med en ny kulturpolitik. Hermed kan evalueringen blive et forandringsværktøj i både et politisk og et kunstfagligt arbejde, og bidrage til en tættere og mere afstemt dialog mellem beslutningstagere og aktører.

De kunstfaglige råd anbefaler, at denne evaluering betragtes som en første *stepping stone* i dette arbejde. Fremover vil det forsat være relevant at evaluere de enkelte institutioner, men i et bredere perspektiv, og forsat som et udviklingsværktøj for den enkelte institution.

Her vil det være relevant i både rammeaftaler og fremtidige evalueringer at sidestille de *kunstneriske* og de *kulturpolitiske* opgaver.

Både kunstfagligt og politisk vil det være konstruktivt at lade institutionerne selv formulere, hvordan de bedst byder ind i forhold til deres lokale forankring og forpligtelser. Og i en vurdering af det kunstne-

riske niveau at fokusere på institutionernes kerneopgaver, og hvorvidt de lever op til det generelle niveau på området. Der kan være potentiale i at skæve til modellen for evaluering af landets mange egnsteatre, der netop opererer med et blik for det generelle kunstneriske niveau og den lokale forankring, og lade sig inspirere.

For de kunstfaglige råd har det været en stor støtte at arbejde med udgangspunkt i en kulturpolitik. Det har hjulpet til at strukturere arbejdet, og skaber et klart formål med evalueringsopgaven. Vi håber at både politikere og kolleger nu vil lade dette arbejde være udgangspunkt for den kommende kulturpolitik, hvor parterne forpligter sig på hinanden i en respektfuld dialog.

Aarhus Kommune har i mange år haft en god og sund tradition med at udforme en klar kulturpolitik, der forsøger at favne både bredden og eliten. Der foretages i det hele taget løbende kulturpolitiske tiltag på landsplan, men de foretages primært i kommunerne. Den danske stat har derimod *ingen* kulturpolitik. Og det er egentlig bemærkelsesværdigt, for mange af udfordringerne og anbefalingerne i denne rapport er ganske vist lokale, men deres relevans er national.

TEMATIKKER PÅ TVÆRS

På baggrund af et omfattende forarbejde, er evalueringen foregået som en spørgeskemaundersøgelse med deltagelse af 218 enkeltkunstnere og 94 grupper, producenter og arrangører. Heraf 17 institutioner udpeget i samråd med Rådmanden for Kultur og Borgerservice. Med udgangspunkt i resultaterne af denne spørgeskemaundersøgelse har de 17 institutioner efterfølgende gennemført en selvevaluering, efterfulgt af gruppeinterviews på tværs af institutioner og kunstarter.

De samlede besvarelser tegner et klart billede: På tværs af genrer og fag er der langt mere, der samler end skiller. Udfordringerne har vist sig ikke at være primært fagspecifikke, men almene.

Derfor er evalueringen struktureret med de tværfaglige tematikker først, og de faginddelte sidst.

DE FRIE KUNSTNERE

Aarhus huser et stort miljø af dygtige kunstnere af national og international kaliber, som udgør de såkaldt *frie kunstnere*.

De frie kunstnere er i denne evaluering afgrænset til professionelle kunstnere eller grupper, bosat eller med base i Aarhus, som i perioden 2016-2019 har modtaget støtte fra enten Statens Kunstfond eller Aarhus Kommunes frie kulturmidler. Se i øvrigt bilag 1, "Baggrund og formalia".

De frie kunstnere arbejder under særligt sårbare vilkår i en slags prekariat. De opererer for det meste som selvstændige aktører eller enkeltmandsfirmaer, og der findes stort set ikke et kontinuerligt løn-arbejdsmarked for dem. De er ofte ufrivilligt løstansatte med skiftende projektansættelser ved diverse ensembler eller institutioner, som fx musikere, skuespillere eller undervisere. De er generelt lavtlønnede og har ringe eller ingen pensionsordninger.

Alt dette til trods, og selv om de kommercielle muligheder sjældent står mål med de kunstneriske ambitioner, arbejder kunstnerne ihærdigt, og de søger derhen, hvor der er en tilstrækkelig mængde dygtige kolleger og et levende miljø med gode produktions- og præsentationsmuligheder.

Dette understreger besvarelsene.

Den gennemsnitlige indkomst for kunstnerisk arbejde ligger under kr. 100.000,- om året, uden pension, og ofte uden ferie. Værst står det til for billedkunstnerne og litteraterne, lidt bedre er forholdene for musikere og scenekunstnere.

Respondenterne understreger samtidig **blivende miljøer** som en afgørende faktor for et kunstnerisk virke i Aarhus. Det er en præmis for at tiltrække, fastholde og udvikle kunstnere i byen, at der er **kritisk masse** i form af dygtige kolleger og institutioner, der sikrer god adgang til inspirerende faglige fællesskaber, samt produktions- og præsentationsmuligheder i tilstrækkeligt omfang.

Der skal med andre ord være en kontinuerlig **fødekæde**, der muliggør kunstnerisk frem-

drift og et basalt eksistensgrundlag gennem hele den kunstneriske karriere.

For de frie kunstnere udgøres stammen i fødekæden af de kunstneriske uddannelser, miljøer og institutioner, og flowet og samspillet mellem disse holder fødekæden intakt.

Ud fra besvarelsene er to af de grundlæggende præmisser dog ikke på plads, endda i en grad, der vanskeliggør kunstnerisk produktion og virke i Aarhus:

1. Mangel på produktionsmuligheder

Der er på tværs af fagskel en udtalt mangel på lokaler til kunstproduktion, herunder værksteder og prøvelokaler; og udgifterne til husleje sluger for store dele af produktionsbudgetterne. Det svækker kunstnerens arbejdsbetingelser, men det betyder også, at en stor del af både den kommunale og statslige kunststøtte går til husleje og ikke til kunstproduktion. Meget tyder på, at Godsbanen, der skulle dække en del af dette behov, ikke er gearet til professionel kunstproduktion. Effekterne af den seneste omlægning af værkstederne samt for dyre lejepriser og for korte lejekontrakter, gør det til et urealistisk sted at etablere værksted og base for professionelle kunstnere.

2. Mangel på præsentationsmuligheder

Der efterlyses generelt en **åben scene** på alle fagområder. Dygtige kunstnere fra alle faggrupper har ikke i tilstrækkelig grad adgang til præsentationsplatforme med et velfungerende PR-apparat, der kan sikre et fast og mangfoldigt publikum. Det lægger et glasloft over den kunstneriske talentmasse, der får problemer med at blive eksponeret og bevæge sig opad i deres karriere. Kunstnerne mister hermed incitament til at blive i Aarhus, som får problemer med at opretholde sin kritiske masse.

Hermed er den kunstneriske fødekæde brudt.

De frie kunstnere svarer

Indtægt fra kunstnerisk virke i 2019 før skat

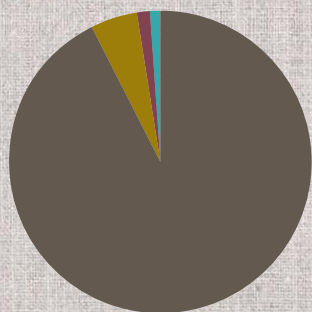
Kroner	Scenekunst	Billedkunst	Musik	Litteratur	Tværæstetisk
Under 50.000	8 %	33,9 %	30,4 %	29,2 %	27,8 %
50.000-99.999	16 %	23,7 %	22,8 %	29,2%	11,1 %
100.000-149.999	12 %	16,9 %	13 %	8,3%	11,1%
150.000-199.999	12 %	5,1 %	14,1 %	12,5 %	5,6 %
200.000-299.999	28 %	11,9 %	4,3 %	4,2 %	22,2 %
300.000-399.999	8 %	8,5 %	3,3 %	4,2 %	5,6 %
400.000-499.999	12 %	0 %	5,4 %	0 %	0 %
500.000 eller derover	0 %	0 %	3,3 %	8,3 %	0 %
Ønsker ikke at svare	4 %	0 %	3,3 %	4,2 %	16,7 %

De frie kunstnere svarer

Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn:

Det har høj prioritet for mig, at der er blivende miljøer i Aarhus inden for mit fagområde

92,7 % helt eller delvis enig
5 % hverken eller
1,4 % helt eller delvis uenig
0,9 % ved ikke/ikke relevant

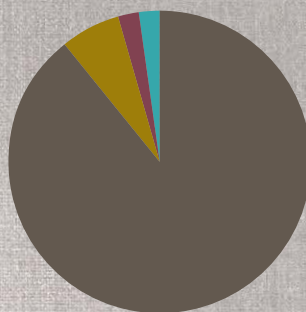

Byens institutioner, producenter og arrangører svarer

Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn:

Det har stor betydning for vores institution, at vi kan engagere lokale kunstnere

89,4% helt eller delvis enig
6,4 % hverken eller
2,1 % helt eller delvis uenig
2,1 % ved ikke/ikke relevant

ANBEFALINGER

- Forlæng og udbyg den nuværende kulturpolitikks målsætning om at *”styrke byens kultur- og kunstproduktionsmiljøer og fremme kunstnerisk kvalitet, talentudvikling og kulturel mangfoldighed.”* Gør det til en kulturpolitisk satsning!
- Godsbanen analyseres snarest muligt mhp. særligt at afdække, hvor stor en del af det professionelle lag, Godsbanen kan og skal løfte

INSTITUTIONERNE OG DE FRIE KUNSTNERE

Sin størrelse til trods rummer Aarhus et stort antal kunstneriske institutioner. Deres niveau er generelt højt, og sammen med byens frie kunstnere forbinder de Aarhus med den nationale og internationale kunstscene. Det er afgørende for byen at have kunstneriske aktører på højt niveau, der sikrer kunstnerisk udveksling og henter næringsstoffer hjem udefra.

De kunstneriske institutioner er af vidt forskellig art og størrelse, og nogle kunstarter er stærkere repræsenteret end andre. Til eksempel er litteraturen alene repræsenteret af Litteraturcentret, og antallet af institutioner påvirker naturligt nok fødekæden, fastholdelsen og fremtiden for kunstnere på det respektive fagområde.

Fælles for byens mange institutioner er, at de arbejder ihærdigt og samvittighedsfuldt for at præsentere deres publikum for lokale, nationale og internationale kunstnere, og så vidt muligt varetager og bidrager til den kunstneriske fødekæde på deres område. De kunstfaglige råd vil gerne anerkende byens institutioner for deres uvurderlige indsats og engagement, også selvom forventninger og forhåbninger ikke altid kan indfries til alles tilfredshed.

Størstedelen af byens små og store institutioner har medvirket i denne evaluering - 17 udpeget af kommunen, og de øvrige via spørgeskemaundersøgelsen. Derudover rummer Aarhus et antal andre institutioner, der ikke er udpeget til denne evaluering, bl.a. ARoS, Aarhus Teater og Den Jyske Opera. Selvom disse fx som statslige institutioner ikke falder ind under en kommunal evaluering, er de jo stadig en stor del af den aarhusianske kunstscene - alene i kraft af deres beliggenhed og størrelse. Og der er god grund til at tro, at evalueringens anbefalinger i lige så høj grad angår dem.

Forholdet mellem institution og frie kunstnere er kendetegnet ved en form for gensidig afhængighed. Kunstnerne leverer indhold og arbejdskraft til institutionerne, der til gengæld leverer en ramme og en præsentationsplatform til kunstnerne. Flere

institutioner er dog primært selvproducerende, som en naturlig del af deres virke. Dette opdrag er indskrevet i deres rammeaftale og indeholdt i deres kommunale bevilling. Alligevel må de kunstfaglige råd notere sig en vis utilsigtet konkurrence mellem frie kunstnere og institutioner, fx om de frie støttekroner.

En anden vigtig udfordring er måske snarere udtryk for en kultur: Under halvdelen af de adspurgte kunstnere føler sig tilstrækkeligt inspireret eller mødt af deres institutioner. En vigtig pointe, der maner til refleksion. I dialog med institutionerne efterlyser man dog en tilsvarende interesse og imødekommenhed fra kunstnerne selv. Nysgerrighed og opsøgende arbejde må gå begge veje. Hvad der kræves er måske snarere et opgør med en ufrugtbar og opdelt kultur, og en indføring af et nyt *mindset*, hvor alle parter må på banen for at få en dialog og et samspil til at lykkes.

Her har Aarhus Kommunes fire kunstfaglige centre en vigtig funktion. En del af deres kerneopgave er netop at være forbindelsesled mellem kunstnere, institutioner og publikum. Den oplevede kommunikationsbrist tyder dog på, at visse indsatser kan kvalificeres og forstærkes.

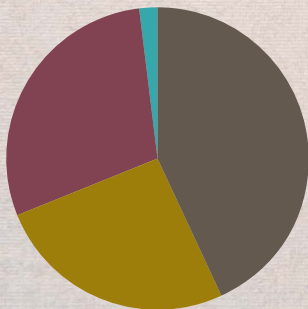
Der er altså god grund til at undersøge, hvorledes *samspillet og dynamikken* mellem frie kunstnere og institutioner kan styrkes og optimeres, så der skabes bedre flow i fødekæden.

De frie kunstnere svarer

Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn:

Inden for mit felt får jeg inspiration fra kulturinstitutioner i Aarhus, der udfordrer mig og udvikler mit kunstneriske virke

43,2 % helt eller delvis enig
25,7 % hverken eller
29,4 % helt eller delvis uenig
1,8 % ved ikke/ikke relevant

INSTITUTIONERNE SIGER

"En institution er ofte interesseret i at være med i udviklingen på et tidligt tidspunkt! Det kræver gode relationer/kendskab ml. institutioner og frie kunstnere."

"Der er et meget stort, kreativt og dygtigt vækstlag at tage af, både lokalt og nationalt."

"Det store problem er, at kunstnerne mangler billige produktionskvadratmeter!"

"Vi bør åbne for nye måder at bruge vores institutioner på."

"Måske skulle institutionerne åbne sig mere over for de frie kunstnere; scenerne kunne i perioder udlånes til de frie kunstnere. Der kunne laves en pulje til den slags (fordi det koster penge at producere)."

ANBEFALING

- Forlæng, undersøg og udbyg den nuværende kulturpolitikks målsætning om at "satse på byens stærke kulturinstitutioner i **samspillet** med de kulturelle miljøer og vækstlag"

INSTITUTIONERNE OG KULTURFORVALTNINGEN

En stor del af forklaringen på hvor *samspillet* og *dynamikken* mellem frie kunstnere og institutioner kæntrer og *fødekæden* hopper af, skal søges i institutionernes rammevilkår, og i deres parløb med Kulturforvaltningen.

Alle 17 institutioner indgår hvert fjerde år en kontrakt eller *rammeaftale* med Aarhus Kommune repræsenteret ved Kulturforvaltningen, der udstikker institutionens opgaver og forpligtelser og deres økonomiske rammer.

Alle institutioner udtrykker stor tilfredshed med processen omkring indgåelsen af disse aftaler, og roser Kulturforvaltningen for deres håndtering af opgaven og høje faglighed.

Alle institutioner understreger, at de oplever en stor grad af frihed til selv at formulere deres mål og opgaver. Dette er meget glædeligt, og man må således gå ud fra, at institutionerne forventer at kunne løse de opgaver, de selv har sat sig inden for den økonomi, de har til rådighed.

Det kan derfor undre de kunstfaglige råd, at de så ofte ser ansøgninger fra en stor del af disse institutioner i Kulturudviklingspuljen, hvis frie midler langt overvejende er tiltænkt de frie kunstnere, der jo som udgangspunkt ikke har nogen fast bevilling bag sig.

Denne problematik er allerede identificeret og italesat af Kulturforvaltningen i den såkaldte Tilsandingsrapport fra 2011, der er vedlagt evalueringen som bilag.

Indholdet i institutionernes rammeaftaler kan opdeles i to områder; et kunstnerisk og et kulturpolitisk. Begge områder indeholder nogle kvantitative målsætninger, herunder antal egenproduktioner, årlige udstillinger, forventet antal publikummer m.m.

Det kunstneriske område er beskyttet af armslængdeprincippet. Det vil sige at bortset fra en grundlæggende politisk beslutning om institutionens genre, tilfalder udformningen af det kunstneriske område institutionen selv. Det kunstneriske område har ofte en veldefineret målsætning med

meget klare *kerneopgaver*. Derfor kan det være værd at erindre politikerne om at anerkende institutionerne for deres kunstneriske kerneopgaver, mere end for deres øvrige kunstneriske aktiviteter. Dette ville tillade institutionerne at fokusere deres kræfter, og sandsynligvis mindske deres behov for at søge frie kulturmidler.

Fælles for de 17 udpegede institutioner, med undtagelse af Musikhuset Aarhus, er at Aarhus Kommunes *kulturpolitik* er direkte indskrevet i deres rammeaftale. Institutionerne er altså forpligtede til at byde ind i målsætningerne om fx talentudvikling og samspil med de kulturelle miljøer.

Institutionernes rammeaftaler rummer oftest en (lang) række udmærkede aktiviteter. Men hvorvidt det er kommunens kulturpolitik de omsætter, er mere uklart.

Ift. at indfri kulturpolitikken ligger der helt klart et stort potentiale i, at institution og forvaltning går sammen og forpligter hinanden på, hvordan kulturpolitikken kan gøres operationel inden for den enkelte institutions rammer. Ingen forventer, at en enkelt institution skal løse hele kulturpolitikken; men hvilken del kan den i særlig grad byde ind på, og hvilken del passer til dens kompetencer? Institutionerne har et kvalificeret blik for hvor udfordringerne ligger på deres fagområde, hvordan de løses, og hvordan deres kompetencer bedst sættes i spil.

Kunne institutionerne endda bringes sammen og koordinere deres tiltag indbyrdes, ville man opnå en langt mere effektiv og samstemt indsats for at løfte kulturpolitikens mål, og en langt bedre udnyttelse af de eksisterende ressourcer - forstået bredt som både midler, mandskab og fundraising. Én effekt kunne være, at man fremover ville se institutioner, der skulle løfte færre, men mere kvalificerede opgaver. Og som resultat heraf igen ikke følte sig nødsaget til så ofte at søge ekstrabevillinger i kommunens frie midler.

Det forudsætter dog, at der skabes tid og rum til en vedvarende dialog mellem institutionerne og Kulturforvaltningen. Som det

er nu, er Kulturforvaltningen under så stort arbejdspress, at de regionale spillesteders fire årlige møder er skrumpet til tre, og teaterhusenes ene årlige møde gennemføres slet ikke. I det hele taget er der mangel på konsistens ift. hvilke institutioner, der mødes med hinanden, hvilke der følges nogenlunde jævnlige af forvaltningen, og hvilke der er overladt til sig selv, indtil en ny rammeaftale skal indgås.

Aarhus Kommune har en kompetent og engageret kulturforvaltning, der er fuldt kvalificeret til at favne disse opgaver, men måske rækker dens ressourcer ikke til at løfte *sin* del af kulturpolitikens ambitioner. Forvaltningen opleves konsistent som dygtig, lydhør og engageret af alle institutioner, men også meget presset.

Det skal nævnes, at alle honorarstøttede og regionale musikspillesteder indgår en rammeaftale med to parter: Projektstøtteudvalget for Musik under Statens Kunstfond og Aarhus Kommune. Det betyder, at den statslige bevillingsgiver skifter hvert fjerde år, mens den kommunale er mere kontinuerlig. Modsat dialogen med kommunen opleves processen med Statens Kunstfond nærmest som et diktat. Rammeaftalerne er helt enslydende og på ingen måde tilpasset det enkelte spillested. Også Statens Kunstfonds sekretariat Slots- og Kulturstyrelsen opleves som uhyre presset, og det er værd at overveje, om en tættere dialog på politisk niveau mellem Kunstfond og Kommune kunne sikre nogle mere konstruktive og frugtbare betingelser for den enkelte institution.

Når man betænker armslængdeprincippet, og hvor udtalt politikerne udtrykker deres respekt for det, er det bemærkelsesværdigt, hvor indgående man hidtil har valgt at evaluere institutionernes *kunstneriske* aktiviteter. De *kulturpolitiske* forpligtelser har man derimod ikke fokuseret på fra politisk hold. Man opstiller ganske vist en række klare kulturpolitiske mål, og man indskriver dem direkte i rammeaftalerne, men man evaluerer ikke på dem.

INSTITUTIONERNE SIGER

"Der er tillid til institutionerne. Armslængdeprincippet fungerer godt i Aarhus."

"Der er ikke tid i forvaltningen. Forvaltningen er presset. Det er ikke bæredygtigt."

"I staten er man meget optaget af det forvaltningstekniske. I Aarhus er man mere lydhør og samarbejdende."

"Dét der udløser flere midler er det, man gør ekstra! Derfor har vi ikke tid nok til kerneaktiviteterne. Politikerne belønner os ikke for det vi er sat i verden for."

"Af og til glemmer vi at de andre institutioner er der – fordi vi har for travlt med at kæmpe for vores eget!"

ANBEFALINGER

- Der evalueres fremover ligeligt på institutionernes kunstneriske og kulturpolitiske aktiviteter mhp. at styrke **fødekæden** og **samspelet** mellem miljøer og institutioner, og for at medvirke til at realisere den aktuelle kulturpolitik. Heri indgår fortsat en kunstfaglig evaluering, men med fokus på institutionens kerneopgaver holdt op imod det generelle kunstneriske niveau på området
- Der opprioriteres et **tættere parløb** mellem Kulturforvaltningen og institutionerne i form af tid og ressourcer med det formål at sikre, at kulturpolitikken udmøntes i praksis, og at de enkelte institutioner løfter netop den del, de er allerbedst til

DE KUNSTFAGLIGE CENTRE

Aarhus Kommune har som noget særligt i Danmark oprettet fire kunstfaglige centre for hhv. billedkunst, scenekunst, rytmisk musik og litteratur: **Aarhus Billedkunstcenter**, **Performing Arts Platform**, **Promus** og **Aarhus Litteraturcenter**.

De kunstfaglige centre er en relativt ny konstruktion, og er ikke tidligere blevet evalueret. På de kunstfaglige råds anmodning er centrene inkluderet i denne evaluering, i anerkendelse af deres ihærdige arbejde og vigtige plads i byens kulturliv.

De kunstfaglige centre adskiller sig fra de øvrige institutioner i denne evaluering, ved ikke at være producerende og præsenterende, men *formidlende*. Deres formål er således ikke udmøntet i en kunstnerisk vision, men i en formålsparagraf, der er enslydende for alle fire centre, her Litteraturcentrets:

”Formålene er i uprioriteret rækkefølge: Aarhus Litteraturcenter skal virke samlende for alle former for litteratur i Aarhus og initiere udvikling og samarbejde – lokalt, nationalt og internationalt. Institutionen skal sikre, at litteraturen bliver synlig og markant blandt andet via formidling og markedsføring. Derudover skal institutionen give råd og vejledning i forhold til for eksempel ansøgninger, fundraising, videreuddannelse, afholdelse af arrangementer og etablering af netværk.”

Det er særdeles konstruktivt med formidlende organer på hvert fagområde, der kan agere bindeled mellem frie kunstnere, institutioner og embedsværk. Og som kan medvirke til at opkvalificere og skabe netværk internt og mellem fagområderne. Det kan de kunstfaglige råd kun bakke op om.

Centrenes *konstruktion* og *formålsparagraf* rummer dog tilsammen potentialer og udfordringer, som i en vis forstand modarbejder hinanden, og som efterhånden viser sig i en række problemstillinger.

Alle centre er født med én eller max. to ansatte, der udgør den daglige ledelse. Det er selvsagt en skrøbelig konstruktion, at netværk, kompetencer, kontinuitet og historik i så høj grad er samlet hos enkeltpersoner. Det enkelte center er med andre ord den daglige leder.

Størstedelen af centrene bevilling går endvidere til driftsudgifter. Meget få ansatte skal altså for de meget få resterende midler forløse en meget bred og relativt uspecifik formålsparagraf. Det kan naturligvis kun påvirke effekten af centrene mange tiltag og aktiviteter.

Det er de kunstfaglige råds indtryk, at centrene formålsparagraf er *for* bred. Én til to ansatte kan ikke forventes at kunne løse så mange opgaver, ej heller at besidde så mange forskelligartede kompetencer, som der kræves for at løse dem tilfredsstillende.

Samtidig bevirker den begrænsede økonomi - tilsyneladende i samspil med for bredt et fokus - at centrene genererer en række ufinansierede projekter, der bringer dem i direkte konkurrence om frie kulturmidler med de aktører, de er sat i verden for at støtte og vejlede.

De kunstfaglige råd vil derfor opfordre centre og forvaltning til at indlede en afklarende dialog om mål og midler: Skal der tilføres flere midler? Kan der prioriteres i formålsparagraffen ud fra kompetencer og fagspecifikke udfordringer? Eller er den *formidlende* (kerne)opgave blevet tabt lidt af syne og skal gentænkes og opprioriteres?

Under alle omstændigheder kræves der en forventningsafstemning, der bringer opgaver og økonomi i bedre balance. Frihed til at vælge fokusområder er en forudsætning for at centrene kan holde sig relevante for deres brugere. Hvilket igen forudsætter en veldefineret gruppe af brugere og en tæt kontakt til den.

Centrenes mange projekter og ihærdige arbejde for at efterkomme en meget bred målsætning fjerner fokus og kræfter fra den store og centrale opgave det er at udvide, pleje og opretholde deres netværk. For at opnå maksimal relevans og bedst udnyttelse af centrene ressourcer, vil de kunstfaglige råd derfor opfordre centrene til - i samarbejde med deres bestyrelser og Kulturforvaltningen – tydeligere at identificere deres respektive brugere, og prioritere og styrke kontakten til dem.

Men de kunstfaglige råd vil også opfordre centrene til at styrke kontakten til *hinanden*. At være født med samme målsætning giver en oplagt mulighed for at trække på hinandens erfaringer og idéer. Hvordan forløses den samme målsætning på tværs af fagskel? Hvad er de forskellige fags greb til at stimulere fødekæden? Hvad er potentialerne og synergieffekterne i tværfaglige samarbejder, tiltag og arrangementer? Kan den fælles dialog løfte det enkelte center?

PROMUS

Mentorordning og branchefokus

Promus - Produktionscenter for Rytmisk Musik i Aarhus - dækker primært den mere kommercielle og musikbrancheorienterede del af den rytmiske musik. Centret prioriterer formidling, relationer og netværksfremmende aktiviteter højt og styrker derved musiklivets synlighed og relationer til musikbranchen, og er et fysisk og virtuelt mødested – alt sammen til fordel for byens rytmiske musikaktører m.fl.

Promus arrangerer løbende faglige workshops og kurser, men også sociale, netværkskabende aktiviteter - herunder også de mange aktiviteter under den årlige musikbranchekonference SPOT+. Centret er altså direkte koblet op på branchens aktører, og formidler og understøtter udveksling og interaktion mellem institutioner og frie kunstnere.

Et godt eksempel er Promus' mentorordning. Den formår med succes at hjælpe talentfulde kunstnere i den rigtige retning. Ordningen bliver nøje tilpasset den enkelte kunstner, og identificerer dennes behov, for derefter at kunne sætte ind præcis der hvor vedkommende er i sin karriere - hvad end det er hjælp til kontrakter, PR, management eller noget helt fjerde. Mentorordningen er meget mere end blot gode råd og vejledning, men er operationel og resultatorienteret - og formentligt derfor fungerer den så godt. Promus er det første center af sin slags i Danmark og har hurtigt udviklet sig til en spiller af national betydning.

INSTITUTIONERNE SIGER

"Aarhus Kommunes kunstfaglige centre findes ikke andre steder, og de er et kæmpe aktiv for byens kunstmiljø. Det er en unik konstruktion. Der er ingen at sammenligne med i andre byer; så ambitionerne kan flyve højt, men også for højt ift. ressourcerne"

CENTRENE SIGER

"Det er svært at sige nej til opgaver, der ser meningsfulde ud."

"Vi har den ultimative frihed, men ingen midler."

ANBEFALINGER

- Centrene indleder en tættere, formaliseret dialog med hinanden mhp. erfaringsudveksling og synergi
- Centrene og deres bestyrelser iværksætter en grundig kortlægning og identificering af deres respektive brugergruppe, så ressourcer, indsatser og modtagere harmonerer bedst muligt
- Med udgangspunkt i brugergruppens behov indleder centre og forvaltning en dialog om klare prioriteringer og satsninger indenfor målsætningens rammer. En forventningsafstemning der bringer mandskab, kompetencer, opgaver og økonomi i balance

SAMARBEJDER PÅ TVÆRS

I Aarhus har man længe anvendt begrebet *kritisk masse* som et billede på kulturen. Det er meningsfuldt, for slægtskabet med forskning og videnskab er helt reelt.

Den kritiske masse opstår, når et minimum af beriget materiale er tilstede, og det er det i høj grad i Aarhus: Et vidtforgrebet net af dygtige frie kunstnere. Et mangfoldigt miljø af store, mellemstore og mindre institutioner. Kunst på mange niveauer og stor genremæssig spredning. Et kvalificeret embedsværk og et engageret kulturpolitisk miljø.

Elementerne til at indfri kulturpolitikens mål om at *fostre, tiltrække, fastholde og udvikle* er altså i vid udstrækning til stede. Men effekten opstår først, når elementerne kan reagere med hinanden, ellers henfalder den kritiske masse.

Behovet for en tættere kontakt er efterspurgt i alle dele af miljøet, og potentialet er da også evidenter. Nye landvindinger sker i (tvær)faglige fællesskaber. Også det har kunst og forskning til fælles.

Samarbejder på tværs af kunstnere, institutioner, genrer og sektorer skaber frugtbare møder og muligheder. De inspirerer parterne gensidigt og skaber afsæt for udvikling. Samarbejde og samtænkning fremmer innovation og nybrud. Udvekslingen af erfaringer, viden og idéer fremmes, når kontaktfladen øges. Herved beriges alle parter i processen, kritisk masse opnås, og kædereaktioner sættes i gang.

Hertil kommer de rent praktiske muligheder: Lokaler, udstyr og faciliteter, som ikke er i anvendelse, kan være til stor gavn for andre. Det gælder også lokaliteter i andre sektorer, herunder virksomheder, bygninger og andre institutioner.

Kulturpolitikens fjerde mål har direkte som hensigt at "skabe rum i byen og lokalområderne til udfoldelse af kulturelle og kreative fællesskaber". Tanken er klart udfoldet i kulturhandleplanen fra oktober 2016 (Handleplan – Aarhus Kommunes Kulturpolitik 2017-2020), hvor det bl.a. hedder: "Kommunale bygninger og grunde står nogle gange

ubenyttede i en periode i forbindelse med salg og flytning. Samtidig er der efterspørgsel efter lokaler og faciliteter til midlertidige kunst- og kulturproduktioner (...) Det skal undersøges i hvilket omfang, ejendommen eller bygningen midlertidigt kan anvendes af kunst- og kulturaktører eller til andre midlertidige aktiviteter."

De kunstfaglige råd vil opfordre politikere og forvaltning til at genbesøge deres egen kulturhandleplan, der rummer et væld af konkrete og konstruktive scenarier for, hvordan kulturpolitikens mål udfoldes på tværs af, og til gavn for, de frie kunstnere, institutioner, sektorer og borgere i Aarhus.

Samarbejder på tværs er således ikke blot en præmis for en strukturel forbedring, men for et friere flow og en bedre fødekæde, optimeret udnyttelse af eksisterende ressourcer, og dermed for kunstnerisk udvikling og høj kvalitet.

Det forudsætter tilstedeværelsen af et eller flere fora, hvor denne krydsbestøvning kan ske.

En eksisterende kandidat til opgaven, som flere af institutionerne også selv peger på, er Kultursamvirket i Aarhus.

Kultursamvirket er en sammenslutning af mere end 60 forskellige aarhusianske kulturinstitutioner og organisationer. Kultursamvirket faciliterer debat- og dialogarrangementer mellem kulturmiljøet og det politiske og forvaltningsmæssige niveau. Det fungerer som høringspart i forhold til kommunens politiske tiltag på kulturområdet, og har en rådgivende funktion i forhold til udpegning af medlemmer til kommunens kunstfaglige råd.

Foreningens vedtægtsbestemte formål er endvidere:

- at fremme medlemmernes fælles interesser til gavn for Aarhus som kunst- og kulturby.
- at fremme kulturens synlighed som værdifuld del af byens selvforståelse – herunder motivere og stimulere dialogen mellem

kulturens institutioner/organisationer og byens politiske niveau samt sikre en engageret og synlig debat om væsentlige kulturpolitiske forhold.

- at fungere som et forum for dialog og erfaringsudveksling mellem medlemmerne.

Kultursamvirket er således skræddersyet til at varetage den opgave, der efterspørges.

Lige nu drives Kultursamvirket på frivillig basis, men en beskedent tilførsel af midler vil kunne frisætte de nødvendige kræfter, der kræves for at løse opgaven.

Et andet eksisterende eksempel er de tre aarhusianske regionale spillesteders fire årlige møder, hvor der erfaringsudveksles og diskuteres faglige tendenser i tiden. De kunstfaglige råd kan kun tilskynde til oprettelsen af tilsvarende fora for de andre kunstarter, og gerne et tværfagligt mødested også, med Kulturforvaltningen som en hyppig gæst.

Coronakrisen har netop bevist, at en uformel kontakt mellem kulturens aktører og beslutningstagere er fuldt mulig og givtig for alle parter. Og at afstanden ikke behøver være særlig stor.

INSTITUTIONERNE SIGER

"Vi har jo Kultursamvirket. Jeg tænker, at man kan bruge det, der allerede eksisterer. Måske vi kunne bruge dem?"

"Man kan blive for fokuseret på sin egen branche. Det kan være lærerigt at mødes med andre kulturaktører. Også for at ruske op i gamle vaner. Det kunne være en stor hjælp med formaliserede møder på tværs af kunstgenrerne."

"Vi skal tænke meget mere tværfagligt!"

"Måske handler det også om en koordineret indsats. Hvad er det der mangler? Hvad kan I – hvad kan vi? Så vi kan bygge op sammen. Man kan ikke løfte denne opgave som enkeltinstitution. Så bliver det også nemmere at spotte hvad der mangler."

ANBEFALINGER

- Kultursamvirket styrkes og oprustes til at varetage opgaven med at facilitere dialogen mellem kulturens aktører, institutioner/organisationer og byens politiske niveau. Der allokeres en passende økonomi til formålet og foreningen, der muliggør realiseringen af denne opgave
- Der etableres en række (tvær)faglige fora, der sikrer erfaringsudveksling og vidensdeling mellem og på tværs af fag, aktører og sektorer
- Forud for indgåelsen af en ny kulturpolitik genbesøges den eksisterende Kulturhandleplan 2017-20, der rummer et omfattende katalog af konkrete idéer og scenerier for realiseringen og implementeringen af den nuværende kulturpolitik samt for en mængde af anbefalingerne i denne evaluering

ANBEFALINGER PÅ TVÆRS

- Forlæng og udbyg den nuværende **kulturpolitiks** målsætning om at *”styrke byens kultur- og kunstproduktionsmiljøer og fremme kunstnerisk kvalitet, talentudvikling og kulturel mangfoldighed.”* Gør det til en kulturpolitisk satsning!
- **Godsbanen** analyseres snarest muligt mhp. særligt at afdække, hvor stor en del af det professionelle lag, Godsbanen kan og skal løfte.
- Forlæng, undersøg og udbyg den nuværende **kulturpolitiks** målsætning om at *”satse på byens stærke kulturinstitutioner i **samspillet** med de kulturelle miljøer og vækstlag.”*
- Der evalueres fremover ligeligt på institutionernes kunstneriske og kulturpolitiske aktiviteter mhp. at styrke **fødekæden** og **samspillet** mellem miljøer og institutioner, og for at medvirke til at realisere den aktuelle kulturpolitik. Heri indgår fortsat en kunstfaglig evaluering, men med fokus på institutionens kerneopgaver holdt op imod det generelle kunstneriske niveau på området.
- Der opprioriteres et tættere parløb mellem **Kulturforvaltningen** og **institutionerne** i form af tid og ressourcer med det formål at sikre, at kulturpolitikken udmøntes i praksis, og at de enkelte institutioner løfter netop den del, de er allerbedst til.
- **De kunstfaglige centre** indleder en tættere, formaliseret dialog med hinanden mhp. erfaringsudveksling og synergi.

ANBEFALINGER PÅ TVÆRS

- **De kunstfaglige centre og deres bestyrelser** iværksætter en grundig kortlægning og identificering af deres respektive brugergruppe, så ressourcer, indsatser og modtagere harmonerer bedst muligt.
- Med udgangspunkt i brugergruppens behov indleder **De kunstfaglige centre** og **Kulturforvaltningen** en dialog om klare prioriteringer og satsninger inden for målsætningens rammer. En forventningsafstemning, der bringer mandskab, kompetencer, opgaver og økonomi i balance.
- **Kultursamvirket** styrkes og oprustes til at varetage opgaven med at facilitere dialogen mellem kulturens aktører, institutioner/organisationer og byens politiske niveau. Der allokeres en passende økonomi til formålet og foreningen, der muliggør realiseringen af denne opgave.
- Der etableres en række (tvær)faglige fora, der sikrer **erfaringsudveksling** og **vidensdeling** mellem og på tværs af fag, aktører og sektorer.
- Forud for indgåelsen af en ny kulturpolitik genbesøges den eksisterende **Kulturhandleplan 2017-20**, der rummer et omfattende katalog af konkrete idéer og scenerier for realiseringen og implementeringen af den nuværende kulturpolitik samt for en mængde af anbefalingerne i denne evaluering.

FAGSPECIFIKKE UDFORDRINGER

LITTERATUR

FESTIVALER AFSLØRER LITTERATURENS POTENTIALE I AARHUS

Litteraturen i Aarhus har de seneste år indtaget en stadig stærkere position i byens kulturelle landskab. Særligt indvarslede kommunen med prioritering af den treårige bevilling til LiteratureXchange samt Legacy 2017-midler til den internationale børnelitteraturfestival Albus, at byen vil litteraturen. Det har været satsninger som det litterære miljø såvel som publikum har taget imod med kyshånd, ligesom rygterne om festivalernes succes og internationale kvalitet har bredt sig som ringe i vandet til resten af landet.

Byens litteraturscene har de seneste år været i en rivende udvikling og særligt de to festivaler har givet byen mulighed for at demonstrere hvordan institutioner og foreninger har både viljen og evnen til at samarbejde om at sætte litteraturen i centrum. Men den gode udvikling er, sammen med de to flotte tiltag, imidlertid kun første spadestik, der er forudsætningen for at give litteraturen den næring og grobund, som er mere end nødvendig, hvis byen også på litteraturområdet skal leve op til de kulturpolitiske målsætninger. For byens litterære miljø lider stadig under at være både **usynlig og hjemløs**, som det blev beskrevet i Litteraturcentrets visionspapir "Aarhus Litteraturby" fra 2016.

ET LITTERATURCENTER UNDER PRES

I visionspapiret identificeres særligt det pres, der ligger på Litteraturcentrets ressourcer, da det er den eneste institution under Kulturpolitikken eller Kulturforvaltningens område, som har hovedfokus på litteraturen. Det pres er ikke blevet mindre med tiden. Og i modsætning til musikken, scenekunsten og billedkunsten, har Aarhus ikke et fysisk sted alene tilegnet litteraturen. Det afspejler sig da også i undersøgelsen af det litterære miljø i byen. De lokale forfattere og arrangørerne af litterære arrangementer har nogle markante udfordringer og er på en række parametre langt dårligere stillet end byens øvrige kunstområder.

De litterære festivaler har, sammen med byens ildsjæle og det ekspanderende litteraturliv, tydeliggjort at byen har et uudnyttet potentiale til at nå internationale højder og gøre Aarhus til den litteraturby, som Littera-

turcentret visionært udpegede retning for i 2016. Nu kalder det lokale litteraturmiljø på et næste skridt.

AARHUS SAVNER KRITISK MASSE OG BLIVENDE MILJØER

I vores undersøgelse er størsteparten af litteraturarrangørerne - på lige fod med de øvrige kunstarrangører - enige i, at det har stor betydning for dem at kunne engagere lokale kunstnere. Imidlertid har en markant større andel af litteraturarrangørerne udfordringer i forhold til at få deres behov for lokalt samarbejde dækket af lokale forfattere.

Det er blot ét af de parametre der understreger at byen savner kritisk masse på det litterære felt. Med til billedet hører også, at det ikke er byens kunstneriske miljø der fastholder eller trækker forfattere til byen. **42%** af de adspurgte er ligefrem **helt uenige** i, at det kunstneriske miljø er en væsentlig årsag til at de har base i byen. **Ingen** af de adspurgte svarer at de bor i Aarhus på baggrund af dens kunstneriske miljø. Kun **8%** er delvist enige. Til sammenligning lyder det tal på knap **50%** på tværs af kunstarterne.

Aarhus savner kritisk masse og blivende miljøer når det kommer til litteraturen. Udover det åbenlyse faktum at byen står uden institutioner der har litteraturen som hovedfokus, så tilbyder byen i dag heller ingen formaliserede, flerårige uddannelsesforløb for unge mellem 15-25 år, på linje med de forløb, som unge kan tage i byen inden for musik, scenekunst og billedkunst. Ansatser i den retning med Skrivekunstskolen, der fungerer som daghøjskole samt forfatterforløb på Aarhus Billed- og Medieskole kan ikke alene løfte denne opgave. Som visionspapiret fra 2016 pointerede: "Aarhus bør have en talentudviklende skole for skrivekunst".

Anbefalingen om at oprette et Forfattergrundkursus (FGK) gælder derfor stadig og meget gerne i kombination med Danmarks første Illustratørgrundkursus (IGK), som dels ville understøtte den stigende kunstneriske interesse for sammensmeltningen af illustration og tekst og som samtidig ville kunne danne en naturlig bro både mellem litteraturen og billedkunsten og mellem skønlitteratur for børn og voksne.

FORFATTERNES ØKONOMISKE VIRKELIGHED

En forfatter arbejder gerne flere år på et manuskript uden at vide om den færdige tekst vil blive antaget til udgivelse. Og når det lykkes, står betalingen for værket kun sjældent mål med indsatsen. Bogsalg i Danmark er så lavt, at det kun er yderst begrænset hvor mange, der reelt kan leve af bogsalg og bibliotekspenge. Derfor er langt de fleste forfattere nødsaget til at finde jobs, som ligger uden for forfattergerningen, for at få råd til at skrive. Det sætter i sidste ende et øvre loft for en forfatters indtjening, for jo højere indkomst en forfatter har i kraft af sin bibeskæftigelse, jo mindre tid er der til at skrive. En undersøgelse fra Slots- og Kulturstyrelsen*) dokumenterede i 2016 hvordan **38%** af de professionelle forfattere og oversættere i Danmark er afhængige af andet arbejde. Et tilsvarende billede ser vi i Aarhus, hvor **58%** af de adspurgte forfattere tjener under **100.000,-** om året på deres kunstneriske virke. Det til trods for at **84%** af de adspurgte har været forfattere i minimum **6 år** og hele **42%** i mere end **11 år**. Samtidig kan vi konstatere at mens **85%** af kunstnerne, på tværs af kunstarterne, har modtaget støtte fra en af kommunens egne puljer gælder det blot for **29%** af forfatterne. Det kunne tyde på, at kommunens puljer i dag enten ikke er gearet til at støtte litteraturens arbejdsproces, ikke er kendt i forfatterkredse eller at der generelt mangler dialog med aktørerne om, hvordan litteraturen passer ind i puljerne.

LITTERATUREN BØR LØFTES

De kunstfaglige råd må konkludere at byen på det litterære område **savner kritisk masse**, endnu **ikke har skabt blivende miljøer** ligesom **den kunstneriske fødekæde er hullet**.

Visionspapiret *Aarhus Litteraturby* (2016) er vedlagt som bilag.

*) Bille, Trine; Bertelsen, Marianne; Fjællegaard, Cecilie Bryld: *Danske forfatters og oversætteres økonomiske levevilkår*. Slots- og Kulturstyrelsen, 2016. slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Fotos/Bogpanel/Levevilkkaar_net.pdf

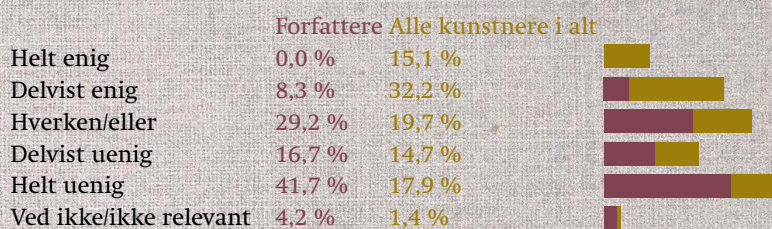
LITTERATUREN I AARHUS

- / Et kunstfagligt center (Aarhus Litteraturcenter)
- / Aarhus Kommunes Biblioteker
- / Skrivekunstskolen (under Litteraturcentret)
- / Forfatterforløb på Aarhus Billed- og Medieskole
- / Skrivegrupperne (under Litteraturcentret)
- / Projekt Art Writing (under Litteraturcentret)
- / LiteratureXchange (under Litteraturcentret)
- / Albus internationale børnelitteraturfestival (under Aarhus Kommunes Biblioteker)
- / Lyd + Litteratur Festival
- / Løve's Bog- og Vincafé
- / Read Nordic
- / Vild med ORD
- / Litteraturen På Scenen
- / Authors in Aarhus (under Aarhus Universitet)
- / Læseforeningen
- / Poetklub Aarhus
- / HAPS - Hele Aarhus' Poetry Slam
- / Dansk Forfatterforenings Aarhusgruppe
- / BogGods
- / En lang række forlag

De frie kunstnere svarer

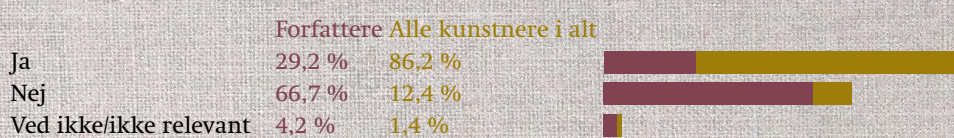
Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn:

Det kunstneriske miljø i Aarhus er en væsentlig grund til, at jeg har kunstnerisk virke her i byen

De frie kunstnere svarer

Har du inden for de sidste 4 år modtaget støtte fra Aarhus Kommune (fx Kulturudviklingspuljen, Musikpuljen osv.)

ANBEFALINGER

- **Litteraturen bør tildeles flere kvadratmeter med henblik på at kunne oprette skrivepladser, mødesteder og en åben litteraturscene**
I forbindelse med en kommende analyse af Godsbanen er det oplagt at se på mulighederne for at omfordele Godsbanens lokaler, så der i højere grad også bliver plads til litteraturen med henblik på at skabe blivende miljøer.
- **Der bør oprettes et treårigt Forfattergrundkursus (FGK) samt tilsvarende Illustratorkursus (IGK), som formaliserede uddannelsesforløb for unge mellem 15-25 år**
Skolerne vil eksempelvis kunne finansieres for meget små midler via en model lignende den man kører i Odsherred under Kulturregion Midt- og Vestsjælland, hvor FGK fungerer som en fælles overbygning på flere kommuners forfatterforløb for unge, med en minimal udgift for de deltagende kommuner. Samtidig vil vi opfordre til at man afsøger mulighed for at få støtte til opstart via Statens Talentpuljer.
- **LiteratureXchange bør sikres ud over den treårige bevilling**
Set i lyset af festivalens store succes og centrale betydning for byen vil vi anbefale at festivalen gøres permanent.
- **Der bør arbejdes fokuseret og målrettet på optagelse i netværket UNESCO Cities of Literature**
Erfaringerne fra andre byer i netværket viser at byerne bliver mere attraktive for kunstnerne at bo i, de litterære vækstlag styrkes, fondsressourcerne til litteraturen øges og der opnås en stærk kommerciel sidegevinst ift. trykkerier, forlag, boghandlere mv.

MUSIK

Aarhus er beriget med et stort, mangefacetteret og samarbejdende musikliv; inden for symfonisk musik, kammermusik, opera, ny musik, pop, rock, indie, urban, jazz, world, folk, elektronisk, hybridgenrer m.m. Vores overordnede vurdering er at der i Aarhus findes musikere og musikskabere af høj klasse, engagerede koncertarrangører, professionelt arbejdende institutioner og orkestre, blomstrende produktionsmiljøer, kreative ungdomsmiljøer, et internationalt orienteret uddannelsesmiljø, en voksende musikbranche, nytænkende musikskoler, et stort og nysgerrigt publikum, en hårdt arbejdende kulturforvaltning og engagerede kulturpolitikere. Byens musikliv har m.a.o. **et stærkt udgangspunkt**. Men man må ikke hvile på laurbærene, da der er behov for forbedringer. **Det er nødvendigt at gøde de rigtige steder**, for at musiklivet fortsat kan være sundt og relevant i et omskifteligt kulturlandskab.

De kunstfaglige råd vurderer at det må være en overordnet ambition at **udvikle, fastholde og tiltrække musikalsk talent og ekspertise** i Aarhus. Her er nogle bud på tiltag, som vi mener vil kunne bidrage til at indfri denne ambition:

MUSIKERHVERV

Byens store mængde af musikalsk talent og ekspertise bliver ikke altid matchet af en tilsvarende mængde brancheaktører og arbejdsmuligheder i Aarhus, og søger af den grund ofte til hovedstaden for at realisere deres kunstneriske potentiale. Dette er en trussel imod den vigtige ambition om at et professionelt musikliv bør besidde kritisk masse og være præget af blivende miljøer. Det er derfor væsentligt at Aarhus Kommune understøtter en udvikling af musikerhvervet, så miljøet bliver bæredygtigt og får mulighed for at vokse. **Vi foreslår at man opprioriterer produktionsmiljøerne og musikbranchen** og disses samarbejder med andre kreative erhverv i byen. Gode eksempler på dette er 1) kommunens opbakning til planerne for Lydbyen, en spændende vision for et lyd- og musikmiljø i Sydhavnskvarteret, 2) musik- og erhvervs-puljen, som kommunen har afsat 1 mio. kroner til i 2020, og 3) Promus' (Produktionscenter for Rytmask Musik) mentorord-

ning for talenter. Vi anbefaler at Aarhus Kommune fortsætter og udvider initiativer som disse tre. Billige produktionskvadratmeter, kommercielle samarbejdspartnere og adgang til kompetent rådgivning er en effektiv måde at udvikle musikerhvervet på - og dermed bidrage til at fastholde og udvikle byens musikalske talent og ekspertise. Eksempelvis kunne man forestille sig Promus tilført yderligere ressourcer, således at de blev i stand til at række ud til en bredere del af musikmiljøet, og derved fik mulighed for at udvide deres attraktive mentorordning.

ÅBNE SCENER

Musikmiljøet i Aarhus har en imponerende størrelse, bredde og virkestrang - dækkende lige fra kreative ungdomsmiljøer til top-professionelle kunstnere. Men byen har ikke nok uformelle og tilgængelige udviklings- og præsentationsplatforme - vi vælger her at kalde dem for *åbne scener* - til disse aktører. Scener hvor der er tid og rum til at eksperimentere med nye udtryksformer og samarbejder. **Vi anbefaler at prioritere en øget adgang til eksisterende lokaler**, med vægt på midlertidighed og fleksibilitet (som nævnt i den nuværende kulturpolitik). Det kunne fx indskrives i kommunens samarbejdsaftaler med institutionerne.

DE KREATIVE UNGDOMSMILJØER

Mange af byens toneangivende kunstnere er vokset ud af kreative ungdomsmiljøer, og disse udgør en vital del af musikkens fødekæde. Også af den grund bør de fortsat sikres gode, uformelle rammer for kreativ udfoldelse. Et godt eksempel på dette er Ungdomskulturhuset (UKH), der fornyligt har fået fast adresse på det gamle amtssygehusområde. UKH har, når driften er sikret, et ganske begrænset beløb tilbage til at skabe aktiviteter i huset for. UKH har gennem de sidste år derudover modtaget penge fra Aarhus Kommunes kulturaftale med staten samt fundraiset til enkeltstående projekter. Støtten fra kulturaftalen forventes dog at stoppe med udgangen af 2020.

Et andet godt og velfungerende initiativ er PUKK-puljen (Puljen til Ung Kunst og Kultur i Aarhus Kommune). Denne er i 2019 og 2020 finansieret af kulturrådmandens

Legacy 2017-midler. Der er hver måned "live-pitch", hvor unge præsenterer deres projekter for hinanden samt får feedback og tilkendegivelser om støtte den samme dag. Denne form skaber en stor involvering i de forskellige projekter og har en stor netværksskabende effekt. **Det er afgørende at aktiviteter og puljer for og med unge sikres en økonomisk stabilitet**, så det høje aktivitetsniveau kan fastholdes.

SAMARBEJDE OG SYNLIGHED

En af Aarhus' musiklivs mange styrker er evnen til **samarbejde**. Pga. byens størrelse og sammensætning af aktører er der et stort potentiale for fælles udbytte igennem samarbejde, hvilket musikmiljøet ofte har bevist. Gode eksempler er Aarhus Sinfoniettens samarbejde med SPOT Festival samt Aarhus Unge Tonekunstneres samarbejder med Aarhus Jazz Festival, Sun Ship og Radar. Men der er stadig mange uudnyttede muligheder for videndeling (om projektstyring, fundraising, kommunikation, sociale medier, publikumsinddragelse etc), fælles produktioner, gensidig inspiration m.m. For at realisere disse muligheder **anbefaler vi at der skrues op for samarbejderne** imellem institutionerne, imellem institutioner og de frie kunstnere samt imellem Kulturforvaltningen og institutionerne. Det kan fx gøres ved at etablere forskellige netværksfora, gerne også på initiativ fra Kulturforvaltningen og Promus.

En væsentlig udfordring for de fleste musiktaktører er **synlighed**. Et fragmenteret medielandskab, de landsdækkende mediers hovedstadsfokus samt begrænsede ressourcer hæmmer lokale aktørers synlighed hos borgerne. Gennem samarbejde og videndeling vil denne udfordring kunne løstes meget bedre. Det har vi allerede set gode - men stadigvæk for få - eksempler på i byens musikliv. Øget samarbejde og udnyttelse af netværk institutioner og aktører imellem vil få parterne til at stå stærkere og mere fokuseret i medielandskabet, fx hvad angår formidling, målgrupper og kommunikationskanaler.

Rapporter: *Musik er musik er musik* (Musiktænketanken i Aarhus, 2012) *Aarhus Kommunes støtte af rytmisk musik* (Musikarbejdsgruppen, 2019)

MUSIKKEN I AARHUS

- / Et musikhus
- / Tre regionale spillesteder
- / 14 honorarstøttede koncertarrangører
- / Festivaler
- / Spillesteder og koncertsale
- / Musikforeninger inden for alle genrer
- / Solister, bands, ensembler, orkestre, kor og big bands
- / Sangskrivere og komponister
- / Lydstudier, producere og lydteknikere
- / En kommunal musikskole samt mange private tilbud
- / Et konservatorium
- / Et big band (basisensemble)
- / Et operakompagni
- / Et symfoniorkester
- / Produktionsfællesskaber som Lydhavnen og Institut for (X)
- / Øvelokalefællesskaber
- / Et ungdomskulturhus og andre kreative ungdomsmiljøer
- / Musikselskaber, booking, management, publishing
- / Music City Aarhus 2022
- / Et kunstfagligt center (Promus)

INSTITUTIONERNE SIGER

“Samarbejde med andre institutioner og aktører bidrager med megen merværdi til vores projekter, bl.a. i form af øget synlighed og forankring, bedre økonomi, publikumsudvikling, netværk samt udvikling af kunstnerisk indhold.”

“Man kan blive for fokuseret på sin egen branche. Det kan være lærerigt at mødes med andre kulturaktører end de musikrelaterede. Også for at ruske op i gamle vaner. Det kunne være en stor hjælp med formaliserede møder på tværs af kunstgenrerne.”

“Vi mangler vækstlagsscener i Aarhus! Der mangler steder at afprøve sine musikprodukter i Aarhus.”

ANBEFALINGER

- Opprioritere produktionsmiljøerne og musikerhvervet
- Prioritere åbne scener mhp. udvikling af nye udtryksformer og samarbejder (fx ved at indskrive dette i kommunens rammeaftaler med institutionerne)
- Sikre og udvide støtten til de kreative ungdomsmiljøer (fx ved at forlænge PUKK-puljen og sikre flere aktivitetsmidler til Ungdomskulturhuset)
- Initiere og facilitere samarbejder og netværksfora

SCENEKUNST

Aarhus rummer en relativt stor og forskelligartet mængde af aktører på det scenekunstneriske område, der igen repræsenterer en bred mangfoldighed af scenekunstneriske udtryk, lige fra det tekstbårne teater over dans, performance, musikdramatik, gade- og dukketeater m.fl.

Der er altså rig basis for en kunstnerisk fødekæde og et mangefacetteret udbud af scenekunstneriske tilbud til det interesserede publikum.

I 2007 nedsatte daværende Rådmand for Kultur og Borgerservice Flemming Knudsen en tænketank for teaterområdet i Aarhus. Hertil udpegede han 25 medlemmer fra både professionelt teater og amatørteater, institutioner og frie kunstnere, og kommissoriet var: "Hvordan ønsker vi, at byens teaterliv ser ud om fem år?"

Tænketanken identificerede fire indsatsområder, der har væsentlige sammenfald med denne evalueringens primære anbefalinger. Som et greb til at evaluere scenekunstmrådet i Aarhus er det altså værd at se på disse fire parametre:

- Synlighed
- Talentudvikling og fødekæde
- Det samarbejdende teatermiljø
- Det internationale

Byens mangfoldige scenekunstmiljø er et særsyn i Danmark, og der er fortsat et stort potentiale i at gøre dette **synligt** både for byens borgere samt til en væsentlig del af *brandingen* af Aarhus.

Især de frie kunstnere på scenekunstmrådet kæmper fortsat med synlighed og præsentationsmuligheder. Dette har intet at gøre med kvaliteten af deres arbejde; men en sporadisk produktionsfrekvens og dermed fraværet af et kontinuerligt PR-apparat hæmmer naturligvis afsætning og synlighed hos publikum. Dette kan dog i stor grad afhjælpes via **samarbejder** med byens institutioner, hvor synergien med disses produktions- og PR-apparat er evident. Gevinsten er gensidig. De frie kunstnere opnår større eksponering, værtsinstitutionen et bredere repertoire, og publikum en større adgang til

og fortrolighed med scenekunstens mange udtryk.

Spørgsmålet om synlighed rammer lige ned i problematikken omkring **Åbne Scene** på Godsbanen. En af de væsentligste årsager til dens manglende succes skal findes i at den aldrig har formået at skabe sig en egen identitet og synlighed hos det aarhusianske publikum. Åbne Scene er et kæmpe aktiv, men skal den lykkes, må der allokeres ressourcer til at etablere en vedvarende **synlighed**. Som del af en snarlig analyse af Godsbanen, bør et særligt fokus derfor rettes mod Åbne Scene, og på hvordan dens store potentiale udfoldes til glæde for et samlet scenekunstmiljø.

Det **internationale** område er i markant vækst. Mange af byens scenekunstaktører, frie såvel som institutioner, har oparbejdet betydelige internationale netværk, aktiviteter og gæstespil, og fremvæksten af et antal internationale festivaler som ILT, SPOR, Enestående m.fl. beriger også det aarhusianske publikum.

Tilbage står **talentudvikling og fødekæde** og **det samarbejdende teatermiljø**. Disse blev allerede af tænketanken fra 2007 identificeret som væsentlige udfordringer af branchen selv og italesat overfor det politiske lag, endda med en række realiseringsforslag, der til forveksling ligner anbefalingerne i denne evaluering. Tydeligere kan det ikke siges. Tilbage står nu handling.

Aarhus har traditionelt en udfordring med at **fastholde** sine scenekunstnere, og paradoksalt nok især sine successer. Det skyldes at der strukturelt er nogle ret markante begrænsninger for vækst i Aarhus. Byen huser en række grupper og enkeltkunstnere, der gennem en årrække har bevist deres værd. Flere af dem har vedvarende bevillinger eller endda drift fra Kunstfonden i ryggen, men de har det til trods ingen udsigt til en fast bevilling/base i kommunalt regi. Da alle kunstfondsbevillinger, også de flerårige, må anses for midlertidige projektbevillinger, må kommunen indstille sig på med tiden at 'overtage' (dele af) driften af de aktører, man ønsker at investere i. Udfordringen er, at man fra kommunalt hold ikke har skabt

sig noget sted at placere den drift. Ingen af de faste bevillinger eller kontrakter bliver nogensinde udbudt, og mulighederne for at opnå et fast ståsted i Aarhus er overordentligt begrænsede. Mange scenekunstnere oplever at nå et plateau, de kan opretholde i en vis årrække, hvorefter de dør ud, stagnerer eller flytter. Herved risikerer byen at gå glip af væsentlige aktører med både lokal, national og international appel.

Kommunen må nøje overveje denne situation. De kunstfaglige råd anbefaler tydeligt at indskrive og udmønte fødekæde og samarbejder på tværs i institutionernes rammeaftaler, at tænke i company-in-residence-løsninger, og at knytte visse aktører og institutioner langt tættere sammen, gerne på tværs af genrer og sektorer.

Rapporten *Teater forandrer...* (Teatertænketanken, 2007) er vedlagt som bilag.

SCENEKUNSTEN I AARHUS

- / En landsdelsscene
- / Fire storbyteatre
- / En håndfuld driftsstøttede teatre med egen scene
- / Et stort antal professionelle frie scenekunstnere og -grupper, hvoraf mange arbejder på tværs af genrer
- / Et kunstfagligt center (Performing Arts Platform)
- / En åben scene
- / Den Jyske Opera
- / Skuespillerskolen v/ Aarhus Teater
- / Dramatikeruddannelsen v/ Aarhus Teater
- / Afdeling for Dramaturgi, Aarhus Universitet
- / Også på amatørbasis er der flere faste og midlertidige grupper, skoler, tilbud og festivaler

INSTITUTIONERNE SIGER

"Et samlet og aktivt miljø med gode og respektfulde relationer mellem aktørerne – kollegaer med nysgerrighed, engagement og interesse i hinandens arbejde – er væsentlige elementer i at gøre Aarhus til et attraktivt sted at være for kunstnerne."

"Det er en udfordring at mange af de nyuddannede skuespillere flytter til København så snart de er færdiguddannede. Vi får ikke nok ud af de nyuddannede. Så vi må skabe nye loops."

"Det er vores ønske at 75% af de ansatte scenekunstnere er bosiddende i regionen. Vi må dog erkende at den kritiske masse de senere år er blevet markant mindre, hvorfor det oftere er nødvendigt at caste udenbys."

ANBEFALINGER

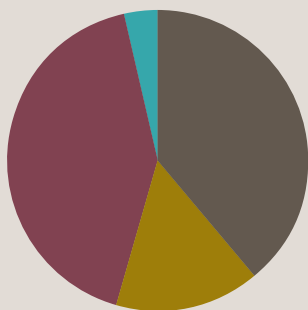
- Fødekæde og samarbejder på tværs bør indskrives og udmøntes i rammeaftaler, og gøres til indsatsområder i den kommende kulturpolitik
- Der arbejdes kulturpolitisk med konkrete løsningsmodeller, der muliggør vækst og permanent virke og base i Aarhus, herunder company-in-residence-modeller, huskunstnerordninger m.fl.
- Som del af en snarlig analyse af Godsbanen, rettes et særligt fokus mod Åbne Scene og på hvordan dens store potentialer udfoldes til glæde for et samlet scenekunstmiljø

De frie kunstnere svarer

Hvor enig/uenig er du i følgende udsagn:

Som kunstner i Aarhus har jeg gode muligheder for at præsentere nye formater for publikum

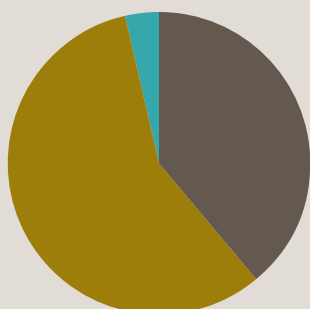
	Billedkunstnere
Helt eller delvis enig	39 %
Hverken/eller	15,3 %
Helt eller delvist uenig	42 %
Ved ikke/ikke relevant	3,4 %

De frie kunstnere svarer

I 2019 er mine værker blevet præsenteret af en lokal kulturinstitution (eller flere)

	Billedkunstnere
Ja	39 %
Nej	57,6 %
Ved ikke/ikke relevant	3,4 %

BILLEDKUNSTEN I AARHUS

- / Fem kunstnerdrevne projektrum
- / En kunsthall
- / En række kulturhistoriske museer som i perioder præsenterer billedkunst
- / Fem non-profitudstillingssteder
- / To kulturmagasiner
- / Fem kommercielle gallerier
- / En videregående kunstuddannelse
- / En kuratoruddannelse på Aarhus Universitet
- / Fem forberedende kunstskoler
- / 21 kommunale kunstnerværksteder i Højbjerg og Holme
- / Et kommunalt værksted for nyuddannede på Godsbanen
- / Flere private værksteder med visningsmuligheder for både kunst og design
- / En kunstweekend
- / Et kunstfagligt center (Aarhus Billedkunstcenter)
- / Et fotografisk værksted
- / Et kunstmuseum

BILLEDKUNST

BILLEDKUNSTENS VILKÅR I AARHUS

Billedkunstscenen i Aarhus er blevet mere synlig og dynamisk efter kulturhovedstadsåret. Kulturlivet har fået et løft, og nye samarbejder og dialoger spirer frem på tværs af de frie kunstnere og de etablerede institutioner.

Siden 1995 har Aarhus Kommune investeret 1% af udgifterne til kommunale byggeprojekter i kunstnerisk udsmykning, svarende til en årlig investering på kr. 4,8 mio. de seneste 10 år i permanente offentlige værker til glæde for byens borgere.

Hertil kommer de frie midler, som Aarhus Kommune fordeler via sine kunstfaglige råd, hvor armslængdeprincippet sikrer kunstens autonomi, og som bl.a. støtter billedkunstnerisk udvikling og produktion.

Ligeledes oprettede man som det eneste sted i landet i 2012 fire kunstfaglige centre, herunder Aarhus Billedkunstcenter, som har til opgave at styrke billedkunsten i byen. Endelig har man i Aarhus Kommune valgt at stille et antal kunstnerværksteder til rådighed for byens billedkunstnere, som er delvist kommunalt finansierede.

Disse tiltag fremmer den kunstneriske produktion, og er på den måde med til at understøtte et blivende kunstnerisk miljø i byen.

UDFORDRINGER

Aarhus Kommune har dog fortsat svært ved at fastholde sin kunstneriske talentmasse. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at byens billedkunstnere kæmper med en lav indkomst til trods for høj kunstnerisk kvalitet, produktion og anciennitet. Der savnes økonomiske og kunstfaglige jobmuligheder, der kan skabe et reelt livsgrundlag for byens professionelle billedkunstnere og dermed fastholde dem i Aarhus.

En væsentlig forudsætning for at nå kulturpolitikens målsætning om at føstre, fastholde, tiltrække og udvikle byens kunstmiljø, handler for billedkunstnerens vedkommende om, at kommunen udnytter deres faglige ekspertise og kompetencer langt bedre.

CENTRENE SIGER:

"Der er forskel på de performative kunstarter (musik, scenekunst), som har en stærk tradition for at organisere sig, og så billedkunstnere og forfattere, som arbejder mere individuelt, på egen hånd"

Byens institutioner er naturligvis et oplagt arbejdsmarked for byens billedkunstnere, men institutionernes antal er begrænset og det er deres brug af lokale kræfter tilsyneladende også. Etablerede institutioner som AROs, Kunsthall Aarhus, Det Jyske Kunstakademi og Aarhus Billedkunstcenter spiller alle en vigtig rolle i det professionelle kunstmiljø. Spørgeskemaundersøgelsen viser dog tydeligt, at billedkunstmiljøet stadig savner værdifulde faglige fællesskaber, som hæfter sig på byens professionelle institutioner. Kun 1/3 af de adspurgte er blevet engageret af en lokal institution, og kun 1/5 har samarbejdet med en institution om et konkret værk indenfor det sidste år. Ligesom på de øvrige fagområder føler det frie produktive billedkunstmiljø sig ikke i tilstrækkelig grad mødt af byens institutioner.

Der er også endnu uudnyttede jobmuligheder i, at kommunen benytter sine billedkunstnere som konsulenter, rådgivere, facilitatorer m.m. i diverse projekter og processer i alle sine fem magistrater. Hermed anvendes kunstnerens ekspertise, og beslutninger og processer kvalificeres og beriges i et tværfagligt samspil mellem sektorer og fagligheder.

I 2015 oprettede Aarhus Kommune en billedkunstnerisk tænketank, som i en rapport lancerede en række vigtige anbefalinger på billedkunstområdet. I tænketankens rapport anbefales det bl.a., at der etableres værkstedsklynger og nye udstillingssteder, som medvirker til at understøtte et levende kunstmiljø, hvor der sker noget – også for publikum. Ud fra spørgeskemaundersøgelsen blandt byens billedkunstnere, må de kunstfaglige råd desværre konkludere, at dette endnu ikke er blevet løftet, og at der fortsat er et stort behov for billige værksteder og visningsmuligheder centralt i byen.

Rapporten *Talentets by. Liv i kunsten - Liv i Aarhus* (Billedkunstnerisk Tænketank, 2015) er vedlagt som bilag.

- **Indfør en strategisk målsætning om at bruge lokalt eller regionalt bosiddende kunstnere til at varetage kunstfaglige opgaver i kommunen**

De kunstfaglige råd anbefaler at indføre en strategisk målsætning om at benytte lokale kunstnere til kunstfaglige opgaver i byen. Her tænkes på udsmykningsopgaver og andre kunstopgaver i offentlige rum, institutionernes rekruttering af kunstnere til udstillinger mv., undervisningsjobs, rådgivning, deltagelse i diverse arbejdsgrupper mv. Desuden opfordres til, at man aktivt benytter byens kunstnere og deres kunstfaglighed efter bæredygtighedsprincippet om at inddrage flere fagligheder i beslutningsprocesser i kommunens fem magistrater.

- **Udvid 1%-ordningen til 1,5% i forbindelse med udsmykning i kommunale byggerier og lad ordningen også omfatte kommunale anlægsprojekter**

Ordningen er yderst velfungerende for både kunstnere og byens borgere, og bringer samtidskunsten i direkte samspil med institutionernes brugere. De kunstfaglige råd anbefaler derfor at hæve ordningen med at investere 1% af byggesummen i kunstnerisk udsmykning til 1,5% svarende til den statslige sats.

Derudover anbefaler vi, at ordningen udvides til også at omfatte kommunens anlægsudgifter.

Både for den enkelte borger og (lokal)samfundet kan kunsten skabe værdi, begejstring, forundring, samhørighed og dermed betydning i bygge- og anlægsprojekter samt i byudvikling. Hermed styrker vi byens identitet. Samtidig genererer ordningen beskæftigelse og bidrager derved til at fastholde og tiltrække kunstnere. Forslaget er allerede udfoldet i den nuværende Kulturhandleplan 2017-20.

- **Det igangværende arbejde med at oprette et centralt beliggende værkstedskompleks opprioriteres**

Opprioritér kunstmiljøet i byudviklingen fx på Sydhavnen og ved Amtssygehuskomplekset, gerne i samarbejde med private entreprenører. Den Blå Hest i Højbjerg og Materielgården i Holme er velfungerende billige værksteder, men ligger langt fra det bynære kulturelle miljø. Centralt beliggende kunstnerværksteder har høj prioritet, da man kan tiltrække et publikum direkte ind i det producerende miljø og derved skabe præsenterende kunstnerdrevne miljøer i synergi med byen og dens borgere. De eneste centralt beliggende kommunale kunstnerværksteder i Møllegade 5 blev nedlagt i forbindelse med salget af det tidligere hovedbibliotek.

Denne og flere af billedkunstområdets her nævnte udfordringer er allerede udfoldet i rapporten *Talentets by. Liv i kunsten - Liv i Aarhus* (Billedkunstnerisk Tænk tank, 2015).

- **Det igangværende arbejde med at oprette et ambitiøst udstillingssted for lokal og national samtidskunst opprioriteres**

Deres faglighed og kvalitet til trods kæmper en stor del af det aarhusianske billedkunstmiljø fortsat med synlighed og eksponering. Mange kunstnere efterspørger et nyt udstillingssted i Aarhus, et behov som de kunstfaglige råd kun kan tilslutte sig. Dette vil give et tiltrængt løft til området og generere den efterspurgte eksponering. Det vil også væsentligt styrke fødekæden på området og fungere for kunstnerne som et springbræt i karrieren.

Vi anbefaler således, at Aarhus Kommune prioriterer et nyt professionelt udstillingssted med fokus på lokal og national samtidskunst, således at borgerne i Aarhus får mulighed for at opleve og aftage værker af herboende kunstnere, samtidig med at der skabes faglige netværk lokalt og på tværs af landet.

DET TVÆRÆSTETISKE OMRÅDE

Mange af byens kunstnere arbejder på tværs af fagligheder og sektorer, og de fleste kunstneres virke er naturligt præget af brugen af og mødet med andre kunstarter og medier. Det medvirker til at udvide genrerne og de individuelle kunstnerskaber, og denne nysgerrighed bør fortsat understøttes. For det tværdisciplinære kan være en afgørende udviklingsfaktor for den enkelte kunstner og for mødet med nye publikummer og samarbejdspartnere.

Dette er der gode betingelser for i Aarhus, der har stolte traditioner for samarbejde, og hvor de fleste døre er åbne, eller i hvert fald på klem.

Byen rummer flere festivaler og tiltag, der udspringer af disse samarbejder, såsom ILT, Kultursamvirket og Det Turkise Telt, og har fostret en række tværfaglige aktører, der i dag nyder stor lokal, national og international bevågenhed, f.eks. SPOR Festival og Between Music.

Aarhus Kommunes eget Kunstråd er selv et eksempel på tværfagligt samarbejde, idet rådet rummer flere kunstfagligheder. Dialogen imellem disse er afgørende, udviklende og stimulerende både kunstnerisk og politisk.

Kunstrådet er desuden en af de få offentlige fonde, der ikke er genreopdelt, og som støtter tværestetiske projekter på lige fod med alle andre genrer.

MUSIKHUSET AARHUS En del af Kulturpolitikken?

Musikhuset Aarhus har en særstatus i forhold til de øvrige udpegede institutioner i denne evaluering ved ikke at have kulturpolitikken indskrevet i sit opdrag. De kunstfaglige råd har derfor valgt at tilføje en særskilt betænkning herom i denne evaluering.

Modsat de øvrige institutioner indgår Musikhuset ikke en rammeaftale med kommunen, men udfærdiger sin egen forretningsplan. Musikhuset er sin egen forvaltning, og refererer direkte til den siddende Kulturdirektør og Kulturrådmand.

Musikhuset er underlagt mere kommercielle økonomiske vilkår, hvilket programlægningen naturligt nok afspejler.

Musikhuset kan betragtes som en tværfaglig institution og præsenterer, sit navn til trods, en stor variation af musikalske og scenekunstneriske genrer, herunder moderne dans, opera, ballet, revy, stand-up, børneteater, jazz, symfonisk musik, pop m.m.

Musikhuset er med andre ord en stor, synlig og relativt bred aktør på den aarhusianske kulturscene.

Derfor kan det undre, at kommunens kulturpolitik ikke er indskrevet i Musikhusets opdrag.

Fra et kunstfagligt synspunkt giver det ingen mening, at så stor en lokal kulturinstitution ikke er født med en klar forpligtelse til at medvirke til at indfri den lokale kulturpolitik.

Det er de kunstfaglige råds vurdering, at dette skisma kræver politisk stillingtagen. Der er ingen grund til at tro, at det vil sænke den kunstneriske kvalitet, hvis byens kulturpolitik klart indlejres i Musikhusets formål. Og man kan kun gisne om, hvad det vil generere for byens kulturliv, hvis den gør.

FAGSPECIFIKKE ANBEFALINGER

LITTERATUR

- Litteraturen tildeles flere kvadratmeter med henblik på at kunne oprette skrivepladser, mødesteder og en åben litteraturscene
- Der oprettes et treårigt Forfattergrundkursus (FGK) samt tilsvarende illustratørgrundkursus (IGK) som formaliserede uddannelsesforløb for unge mellem 15-25 år
- LiteratureXchange sikres ud over den treårige bevilling
- Der arbejdes fokuseret og målrettet på optagelse i netværket UNESCO Cities of Literature

MUSIK

- Produktionsmiljøerne og musikerhvervet opprioriteres
- Åbne scener opprioriteres mhp. udvikling af nye udtryksformer og samarbejder
- Støtten til de kreative ungdomsmiljøer sikres og udvides
- Samarbejder og netværksfora initieres og faciliteres

SCENEKUNST

- Fødekæde og samarbejder på tværs indskrives og udmøntes i rammeaftaler, og gøres til indsatsområder i den kommende kulturpolitik
- Der arbejdes kulturpolitisk med konkrete løsningsmodeller, der muliggør vækst og permanent virke og base i Aarhus, herunder company-in-residence-modeller, huskunstnerordninger m.fl.
- Som del af en snarlig analyse af Godsbanen, rettes et særligt fokus mod Åbne Scene og på hvordan dens store potentialer udfoldes til glæde for et samlet scenekunstmiljø

BILLEDKUNST

- Der indføres en strategisk målsætning om at bruge lokalt eller regionalt bosiddende kunstnere til at varetage kunstfaglige opgaver i kommunen
- 1%-ordningen udvides til 1,5% i forbindelse med udsmykning af kommunale byggerier. Ordningen udvides til også at omfatte kommunale anlægsprojekter
- Det igangværende arbejde med at oprette et centralt beliggende værkstedskompleks opprioriteres
- Det igangværende arbejde med at oprette et ambitiøst udstillingssted for lokal og national samtidskunst opprioriteres

BILAG

/ BAGGRUND OG FORMALIA

Opdrag

De kunstfaglige råd 2018-2021

Kommissorium

Proces og tidsplan

Medvirkende

/ KVANTITATIVE OG KVALITATIVE DATA

Spørgeskemabesvarelser

Selvevalueringskabelon

/ AARHUS KOMMUNES KULTURPOLITIK OG KULTURHANDLEPLAN 2017-2020

/ TÆNKETANKE 2006-2019

/ EVALUERINGER 2005-2016

/ TILSANDINGSRAPPORTEN 2011

Bilagene findes via følgende link
www.aarhus.dk/kunstraadet

EVALUERINGEN OMFATTER

POLITISK UDPEGEDE INSTITUTIONER OG CENTRE

Aarhus Jazz Orchestra

Radar

Fonden Voxhall

Train

Spot Festival

Teatret Gruppe 38

Teaterhuset Filuren

Bora Bora

Teater Refleksion

Teater Katapult

Teatret Svalegangen

Kunsthall Aarhus

De kunstfaglige centre (Aarhus Billedkunstcenter, Performing Arts Platform, Promus og Aarhus Litteraturcenter)

FRIE KUNSTNERE OG GRUPPER

Professionelle kunstnere, grupper, producenter og arrangører i Aarhus inden for områderne billedkunst, scenekunst, litteratur, musik og tværæstetik.

EKSTERN RÅDGIVER

De kunstfaglige råd har haft tilknyttet CKE - Center for Kulturevaluering v. Aarhus Universitet, der har ydet rådgivning i forbindelse med undersøgelsesdesign, dataindsamling og analyse. CKE har ikke haft ansvaret herfor, og evalueringens analyser og konklusioner er alene udtryk for de kunstfaglige råds egne vurderinger.

De kunstfaglige råd vil gerne takke CKE for et lærerigt og frugtbart samarbejde.

”Tiden er moden til en ny type evaluering, der ser på de kunstneriske miljøer i Aarhus som *helhed*, hvis byens kulturpolitiske ambition om at fostre, tiltrække, fastholde og udvikle skal indfries.”

EN NY KULTUR - De kunstfaglige råds evaluering 2020

Udarbejdet af:
Kunstrådet
Billedkunstudvalget
Musikudvalget

Udgivet august 2020 af:
Aarhus Kommune
Kulturforvaltningen
Skovgaardsgade 3E
8000 Aarhus C

Layout: Iben West
Tryk: Lasertryk
Oplag: 300
ISBN 978-87-971141-0-0
ISBN 978-87-971141-1-7 (web)

Evalueringen kan også
læses på Kunstrådets
hjemmeside:
www.aarhus.dk/kunstraadet